

Emberi természetünk fél attól, ami felette van, — ez a nyomora; de ugyanaz vonzza is, — ez a nagysága. Isten előre látja ezt a vonzást és elkerülhetetlen félelmet, ami jelen van minden megtérésben. Válaszként erre a szentségeknek szerepül jelöli ki, hogy számításba véve esendőségünket, lehetővé tegyék számunkra a szeretet legmagasabb fokának fokozatos megközelítését.

Minden alkalom, amikor szentségben részesülünk, új, abszolút kezdetet jelent bennünk. Mindig mindent újra kell kezdenünk, előlről, nem azért, mert előzőleg rosszul csináltuk, vagy mert hibáink megsemmisítették, ami eddig történt bennünk, hanem mert mindig tovább kell növekednünk. Növekedésünk pedig nem folyamatos növekedés a megismételhetetlen születéstől kezdve, hanem valamilyen módon növekedés egymást követő születések által.

Az első születés a keresztség. Ha megfelelően fogadjuk, a bűnbánat szentségének hasonló jellegű eseménynek kell lennie, mint a keresztségnek. Mert a megkeresztelt ember haladása nem azt jelenti, mintha messze maga mögött hagyta volna a katekumen lelkiállapotát, aki vágyakozik a keresztség után. Ellenkezőleg, a haladás visszatérést jelent ehhez az állapothoz, és pedig mind erősebben, mind intenzívebben. Azt mondhatnánk: a keresztény élet haladása abban áll, hogy egyre jobban érezzük a keresztség szükségét. A bűnbánat szentsége nem más, mint a keresztség misztériumának megújítása más formában. Nem alacsonyabb rendű, „lefokozott” szentség, amely pusztán a megkereszteltek gyengesége miatt adatott, inkább felelet az igényre, amit a keresztény érez, hogy ti. még mélyebben meg legyen keresztelve.

Gyónásainkban minden alkalommal megkapunk mindent: az isteni élet teljességét, a megdicsőült Krisztus határtalan energiáit; ugyanakkor minden a szükségünkhöz van méretezve, útravalóként az út egy új szakaszára.

Bernhard Häring

A BŰNÖS VILÁG AZ EGYHÁZBAN

Az Egyház kegyelem és isteni hivatása által szent, a Krisztusban való közös üdvösség szentsége. De a világban él, és pedig másként, mint Krisztus, aki minden bűntől mentes maradt. Az Egyház sokszorosan ki van téve a kísértésnek és a megfertőződésnek; a kísértés pedig gyakran bűnre vezet. Isteni irgalom révén lényegileg megmarad a kegyelemben; sohasem válik belőle merőben bűnös világ. Az ajándékképp elnyert kegyelem és hivatás bizonyos fokig mindig látható marad.

Nemcsak az egyháztan, de a teológia számára is döntő kérdés, hogy az Egyház valójában milyen viszonyban áll a világ bűnével. Charles Journet bíboros, a zsinat előtti időszak egyik nagy ekkleziológusa, nézetét így foglalja össze: „Noha az Egyház bűnösöknek ad magában szállást, ő maga mégis büntelen.”

Bizonyos értelemben lehet mondani, hogy maga az Egyház nem követhet el bűnt, mert arra csak személyek képesek. Még ha a pápák és püspökök súlyosan vétkeznek is, azáltal sem az Egyház vétkezik. De Journet kifejezésmódja elárulja, hogy az Egyházzal alkotott fogalma egyrészt elvont, másrészt triumfalisztikus. Mert tagjainak, de különösen a hierarchiának bűnei mintegy lecsapódnak az Egyház valóságos alkatára. Yves Congar az evangéliumhoz és az egyháztörténelemhez hűbb ekkleziológiát nyújt, amikor azt mondja: az Egyház, tagjainak sok vétke miatt, bizonyos fokig arra kényszerül, hogy hivatását és a szentségre való törekvést történelmileg sajnálatosan tökéletlen módon valósítsa meg.

A világban való lét az Egyház megjelenésének egyik meghatározó tényezője. Az istentiszteletben és az evangelizálásban a mindenkori kultúra nyelvét és kifejezési eszközeit használja fel, amelyeket a bűn sok tekintetben megfertőzött. Még rosszabb, ha egy „szent nyelv”-hez menekül, és egyéb kultúrák hátrányára fölényt tulajdonít a latin, görög vagy egyéb nyelvnek és kultúrának, mert így kultúrnyargatással vétkezik, még ha nem is vesszük tekintetbe a meg nem értett vagy rosszul értelmezett nyelv okozta elidegenedést. De ez még csak egyik szempontja a sokszoros kölcsönhatásnak az Egyház élete és annak ténye között, hogy az egyházi közösség — egészében és egyes tagjaiban — a bűnös világban létezik. Mindennél súlyosabbak azonban a keresztények bűnei, különösképpen azok, amelyeket az Egyház hivatalviselői és egyéb egyházi kiválóságok követnek el. Az isteni Ödvözítő jelenlétét bizonyító gyógyító és megújító kegyelem dacára a keresztények bűnei mélyen belevésődnak az Egyház összképébe. Belsejében megzavarják az emberek egymáshoz való viszonyát és csökkentik az egyházi életnek, a liturgiának, a hitoktatásnak, a tanítói és lelkipásztori hivatal gyakorlásának, valamint nem utolsósorban az egyházjognak és alkalmazásának kisugárzóerejét és egészséges megnyilvánulását. Bizonyos értelemben még azt is el kell ismernünk, hogy az Egyházon belül a bűn és annak beágyazódása jobban ellentétben van Isten üdvözítő akaratával, mint a rossznak a világi élet családi, gazdasági, társadalmi és politikai struktúráiban kifejezésre jutó szolidaritása.

Hogy az Egyházzal szemben igazságosak legyünk, komolyan kell venni azt a befolyást, amit létének megnyilvánulásaira a külvilág gyakorol. Például századokon keresztül eredményesen védekezett a boszorkányság örülete ellen, de végül mégis messzemenően megadta magát. Mikor a középkorban a spanyol birodalom bevezette a kínzást és az inkvizíciót, még az egész Egyház tudatában volt az újítás evangéliumellenes jellegének. Hogy később a római és hamarosan az egész latin egyház is jóváhagyta az inkvizíciót és embertelen módszereit, az az Egyházban jelen levő bűnös világ győzelme volt. Azonban az Egyház mégsem menthető egész egyszerűen ezzel. Ha ugyanis a tagok és az egyházi tisztségviselők otthonosabbak lettek volna az evangéliumban és hűségesebben követték volna a kegyelem indítását, akkor ilyen méretű rossz elképzelhetetlen lett volna benne. A kereszténységből nagymértékben hiányzott a

világos tudat, hogy a föld sójának, a rossz szolidaritása elleni küzdelemben az üdvösségközösség látható és hathatós jelének kell lennie.

A II. vatikáni zsinat elsősorban „Az Egyház a mai világban” c. lelkipásztori konstitúcióban és az ökumenizmusról szóló dekrétumban vette bátran fontolóra az Egyházban levő bűnös világ felrázó erejű igazságát. Félreérthetetlenül világos, hogy ismét elismerte az alapelvet: „Az Egyháznak állandóan reformra van szüksége” — nemcsak egyéni megtérésre buzdít, hanem egyszersmind intézményes lelkiismeretvizsgálatra is. Az egyházjog mélyreható reformjának szükségességéről van szó, minden kulturális és jogi kolonializmus éles visszautasításával. Azonkívül fel kell számolni minden jogi megcsontosodást. Nemcsak az egyházi intézményekben, ahol ez csábító módja a tisztségek adományozásának és az előléptetéseknek, — hanem vonatkozik ez a tanfőhivatal gyakorlására és mindenekelőtt az evangélium jóhírének és a benne foglalt erkölcsi üzenetnek hűségese, elevebb és időszerűbb hirdetésére.

Az ószövetségi Izrael kizárólag kegyelem által volt hivatva, hogy mint hűséges szolga az egy Istenben, a mindenség Urában való hitnek látható tanúja legyen, és ezáltal kinyilvánítsa, hogy Isten előtt minden nemzet részese az üdvközségnek. De a nép, valamint a vallási és politikai vezetők bűnei Izraelnek ezt a hivatását sokszor meghiúsították. Ahelyett, hogy minden nép előtt szolga és aláztos tanú lett volna, sokszor belekeveredett a nagyhatalmak összeütközéseibe, mintha a maga ura lett volna, és hagyta, hogy a környező pogány világ sürgés-forgása megmételje. Profétáit meggyilkolta, és így is állandóan szaporította bűnét. Történelmének döntő órájában Júda, a papsága és egyéb befolyásos körök a bűn tetőfokára hágva elvetették Isten küldöttét, a Messiást. Ez után a megdöbbentő esemény után már nem beszélhetünk „a világ bűnéről” anélkül, hogy a gonoszság szolidaritásának ezt a csúcspontját ne tartanánk különösképp szem előtt. Krisztus Júda vallási vezetőit (félrevezetőit) a legrosszabb értelemben vett „világ”-nak nevezi. Magukba zárkózott, bűnös, istentelen világ. Jeruzsálem a kegyelem óráját nem akarta felismerni. Ez a bűn következményei által külsőleg is felismerhetően belevésődött az emberi történelembe. Gondoljunk csak a zsidó háború hallatlan szenvedéseire, a zsidók szívtelen szétszórására az egész világon, sok keresztény antiszemitizmusára, akik nem akarták meglátni a világ bűnében való saját részességüket és Krisztus halála, valamint a világban levő sok egyéb rossz miatt egyoldalúan a zsidókat vádolták.

A bűnről szóló tanítás, amennyiben belső dinamikája a megtérésre való felhívás, nem tekinthet az ószövetségi Izrael bűnére anélkül, hogy még nagyobb megrendüléssel meg ne látná a kereszténység bűneit és azok kihatását az egész emberi történelemre. Ha Izrael bűne súlyosabb volt, mint a környező nemzeteké, mert birtokában volt a szövetség és a törvény ajándékának, akkor az Egyház bűne még sokkal végzetesebb. Ennek a kérdéskötegnek a nyitja az apostolfejedelem szavaiban rejlik: „Mert itt van az ideje, hogy elkezdődjék az

ítélet az Isten házán" (1Pét 4,17). Az északi törzsek és Júda közt fennállott szakadáshoz hasonlóan a kereszténységben a sok szakadás, eretnokség, hatalmi törekvések okozta harcok, az irigység és rágalom a bűnnek olyan terhe, ami alatt az egész világ szenved. Ezek a bűnök nemcsak hogy elhomályosítják az Egyház küldetését és csökkentik a hitélet, hanem megfosztják az egész emberiséget attól a tisztító és gyógyító befolyástól, amivel az Egyház, mint „is-teni milió” rendelkezhetne, amivel rendelkeznie kellene.

Erre a megrendítő valóságra való tekintettel azt lehet mondani, hogy az emberiség történelmében a legvégzetesebb bűnök elsősorban a következők: 1. Magának Krisztusnak az elutasítása, mert az ember az ő tanúsága ellenére sem akar az igazsághoz és a szeretethez megtérni. 2. Az Egyháznak, mint az üdvösség szentségének a visszautasítása, amennyiben az ember nem akar beletartozni, vagy pedig csak saját hatalma és érvényesülésvágya eszközéül akarja felhasználni. 3. Hiányos készség a megtérésre és az egyház reformjában való közreműködésre. 4. Az Egyház hitéletét különösképpen csökkentő bűnök. Itt elsősorban azoknak a bűneire gondolunk, akik öt talentumot kaptak, és az Egyházban vezető tisztségeket töltenek be. Szt. János evangéliuma a Krisztust elvető papi osztályt a bűnös világ őstípusaként állítja elénk. Éles figyelmeztetés ez mindazoknak, akik azt állítják, hogy ők az Egyház, de az egyéni megtérés és az egyházi reform elől mégis elzárkóznak.

Ismét visszatérünk itt egyik alapgondolatunkra: hogy ti. hiba lenne csak a bűnről beszélni anélkül, hogy egyidejűleg a jót is nyomatékosan ki ne emeljük. Az Egyház egészére is érvényes a népek apostolának szava: „Amikor azonban elhatalmasodott a bűn, túláradt a kegyelem” (Róm 5,20). Nem beszélhetünk üdvösségesen a bűn megrázó valóságáról az Egyházban anélkül, hogy egyidejűleg Istent ne dicsérnénk, mert mindenek ellenére Egyházát sohasem hagyta el, és hálát ne adnánk az Egyház megannyi tagjának szent életéért, valamint az egyházi tekintély sok viselőjének becsületes igyekezetéért, hogy az Egyház megújulásában türelmesen közreműködjék és a velejáró szenvedésből is kivége a részét.

Forrás: Sünde im Zeitalter der Säkularisation. Verlag Styria, Graz 1974, 122-127.

Szabó Ferenc

DIENES VALÉRIA, A SZÁZAD NAGY TANÚJA

Élete egy századot ívelt át. Száz évvel ezelőtt született Szekszárdon és tavaly halt meg Budapesten. Az érthetetlen feledés homályából az az 1975-ös tv-interjú ragadta ki, amelyet Vitányi Iván készített vele. (Szövege először a Valóság c. folyóirat 1975/8. számában jelent meg, majd nemrég „A század nagy